

LAKIALOITE 143/1999 vp

Laki ylivelkaantuneiden velallisten velkojen osittaisesta anteeksiantamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa esitetään, että eduskunta vuoden 2000 kunniaksi hyväksyisi lain, jolla jokaiselle ylivelkaantuneelle Suomen kansalaiselle annettaisiin veloista anteeksi se osa, jota velallinen ei kykene kohtuudella vuoden 2006 loppuun mennessä maksamaan. Anteeksiannosta päättäisi erityinen valtioneuvoston asettama Armahduslautakunta.

Suuri anteeksianto vapauttaisi ahdingossa elävät ihmiset ihmisarvoiseen elämään sekä tuottavaan työhön, yrittämiseen ja veronmaksuun.

Samalla se vähentäisi harmaata taloutta ja toivottomia ulosottoyrityksiä sekä sosiaaliturvamenoja.

Velkojen osittainen anteeksianto ei aiheuttaisi velkojille tosiasiallisia menetyksiä, koska ylivelkaantuneet eivät kuitenkaan kykene koskaan vastuitaan hoitamaan.

Anteeksiannolla olisi erittäin suuri eettinen vaikutus kansan keskuudessa ja se palauttaisi kansalaisten luottamuksen poliittisen päätöksentekijän oikeudenmukaisuuspyrkimykseen.

PERUSTELUT

Nykytilanne

Eräiden arvioiden mukaan Suomessa on poikkeuksellisen syvän laman ja pankkikriisin seurausten sekä suurtyöttömyyden johdosta kymmeniätuhansia, ehkä satojatuhansia luonnollisia henkilöitä, jotka ovat syystä tai syyttään ylivelkaantuneet. Ylivelkaantuneiden joukossa on mm. kahden asunnon loukkuun joutuneita henkilöitä, konkurssiin ajautuneita pienyrittäjiä, maataloudessa vaikeuksiin joutuneita yrittäjiä, pitkäaikaistyöttömiä sekä takausvastuussa olleita. Ylivelkaantuneet koostuvat eri-ikäisistä henkilöistä. Myös sotiemme veteraaneja on tässä tilanteessa takausvastuitten takia.

Yhteistä ylivelkaantuneille on se, että heidän velkataakkansa on niin suuri, että he eivät siitä milloinkaan selviydy. Osa veloista jää väistämättä velkojien tappioksi.

Ylivelkaantuminen on aiheuttanut monenlaisia inhimillisiä ja yhteiskunnallisia ongelmia. Hyvän koulutuksen ja kokemuksen esimerkiksi yrityselämästä omaavat ylivelkaantuneet ovat tosiasiallisessa liiketoimintakiellossa. Kansantalous menettää heidän panoksensa sekä henkisesti että taloudellisesti. Veronsaajat menettävät jatkuvasti verotuloja samalla kun sosiaaliturvamenu kasvatavat mm. perheiden hajotessa ja lasten kärsiessä. Päähdeongelmat kasvavat ja jopa epätoivoiset teot ovat yleisiä ylivelkaantuneiden keskuudessa. Näiden ihmisten ja perheiden elämä on loppuun asti epäinhimillistä ja toivotonta. He eivät voi saada käyttöönsä esimerkiksi nykyaikaisia maksuvälineitä luotoista puhumattakaan. Monet ylivelkaantuneet ajautuvat laittoman harmaan talouden pariin välttääkseen ulosmittaukset ja verotuksen. Osittain tuloja saatetaan ohjata myös ulkomaille. Tämä aiheuttaa menetyksiä

myös valtiolle. Nykytilanne on koko kansakunnan kannalta pahin mahdollinen. Inhimillisistä, yhteiskunnallisista sekä oikeudenmukaisuus- ja kohtuussyistä ylisuurten velkojen anteeksiantaminen on erittäin perusteltua ja toteutettava viipymättä. Anteeksianto palauttaa nämä ihmiset tasavertaisiksi itsenäisen tasavallan kansalaisiksi ja ihmisarvoiseen elämään.

Pankkisektori on viime vuosina saanut veronmaksajilta valtavat tuet. Kun se on nyt alkanut vähin erin maksaa valtion pääomasijoituksia takaisin, on aika tästäkin syystä siirtää tuki niille, jotka nyt ovat suurimmassa ahdingossa ja eniten sitä tällä hetkellä tarvitsevat.

Yksityishenkilön velkajärjestelyjärjestelmä ei ole käytännössä toiminut riittävän hyvin.

Taloudelliset ja organisatoriset vaikutukset

Lakialoitteessa ehdotetaan, että eduskunta säätäisi lain, jonka perusteella jokaiselle ylivelkaantuneelle Suomen kansalaiselle annettaisiin anteeksi se velan, vahingonkorvauksen tai muun riidattoman tai lainvoimaiseen tuomioon perustuvan maksun ja näiden korkojen osa, jota velallinen ei kohtuudella kykene lähimmän kuuden vuoden aikana maksamaan. Velalliselle jäisi maksettavaksi se osa, jonka hän kykenee vuoden 2006 loppuun mennessä kohtuullisella, hänen taloudelliseen asemaansa ja sen kehitykseen perustuvalla maksuohjelmalla hoitamaan.

Anteeksianto ei tosiasiaa aiheuta velkojille menetyksiä, sillä he joutuvat joka tapauksessa jossakin vaiheessa poistamaan tileistään nämä saatavat, koska velalliset eivät kykene niitä koskaan maksamaan. Anteeksianto palauttaisi työelämään ja yrittäjiksi suuren joukon hyvin koulutettuja ja päteviä henkilöitä. Näiden työpanos ja veronmaksu toisivat tervehdyttävän ruiskeen kansan- ja valtionalouteen. Toisaalta yhteiskunnan sosiaalimenot vähenisivät. Suuri anteeksianto kohottaisi voimakkaasti myös yleistä yhteiskuntamoraalia ja palauttaisi kansalaisten luottamuksen eduskunnan haluun kohdella kaikkia ihmisiä tasa-arvoisesti.

Anteeksiantoa tulisi hakea kirjallisella hakemuksella Armahduslautakunnalta, jonka valtioneuvosto asettaisi. Lautakunnan puheenjohta-

jaksi esitetään nimitettäväksi vahvaa sosiaali- ja oikeusministeriön, valtioneuvoston ja yhteiskunnallista riippumattomuutta edustava ja kansan keskuudessa laajaa luottamusta nauttiva henkilö, esimerkiksi eläkkeellä oleva piispa. Muut jäsenet, joista yksi määrättäisiin varapuheenjohtajaksi, sekä kullakin henkilökohtaisen varahenkilön nimittäisi valtioneuvosto sosiaali- ja terveysministeriön, oikeusministeriön, valtiovaraministeriön sekä velallisten järjestöjen esittämistä henkilöistä. Valmistelijat ja esittelijät määrättäisiin erikseen ja asetuksella annettaisiin muutoinkin tarkempia määräyksiä. Anteeksiannosta aiheutuvat kustannukset maksaisi valtio. Anteeksiantoa hakevalta ei perittäisi mitään toimitus- tai muita maksuja.

Koska anteeksianto saattaisi jossakin, todennäköisesti hyvin harvinaisessa, erityistapauksessa aiheuttaa jollekin velkojalle tosiasiallisia menetyksiä, esitetään, että valtiovaraministeriöllä olisi oikeus korvata valtion varoista tällaiset menetykset, mikäli ne ovat ilmeisiä. Muutoksenhaku tapahtuisi suoraan korkeimmalta hallinto-oikeudelta hallintolainkäyttölain (586/1996) mukaisesti.

Säätämisyjärjestys ja -menettely

Ylivelkaantuneiden armahduslain säätäminen saattaa vaatia valtiopäiväjärjestyksen 67 §:n mukaisen säätämisyjärjestyksen, joten siitä on syytä hankkia perustuslakivaliokunnan lausunto.

Lakialoitetta valmistelevalle komitealle tulisi asettaa valtiopäiväjärjestyksen 40 §:n 3 momentin mukainen tilapäinen erikoisvaliokunta, armahdusvaliokunta, johon tulisi nimetä jokaisesta eduskuntaryhmästä ryhmäpuheenjohtaja ja suurimmista ryhmistä ensimmäinen varapuheenjohtaja sekä tarvittavat muut jäsenet.

Voimaantulo

Laki on tarkoitettu tulevaksi voimaan 1.1.2000.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

ylivelkaantuneiden velallisten velkojen osittaisesta anteeksiantamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Eduskunta juhlistaa uutta vuosituhatta ja säättää sen johdosta ylivelkaantuneille Suomen kansalaisille yleisen, osittaisen ja kertakaikkisen velkojen anteeksiannon tämän lain ja sen nojalla annettujen määräysten mukaisesti.

2 §

Jokainen luonnollinen henkilö, joka on ollut 15.10.1999 Suomen kansalainen ja joka on ylivelkaantunut pankkikriisin, laman, työttömyyden, konkurssin tai takausvastuun seurauksena tai muun vastaavan syyn takia, saa tämän lain nojalla veloistaan anteeksi sen osan, jota hän ei kohtuudella kykene maksamaan vuoden 2006 loppuun mennessä. Jäljelle jäävästä velasta laaditaan velallisen kokonaistaloudelliseen asemaan ja sen arvioitavaan kehitykseen suhteutettu kohtuullinen maksuohjelma ottaen huomioon edellä mainittu määräaika.

3 §

Edellä 2 §:ssä tarkoitettuihin osittain anteeksiannettaviin velkoihin lasketaan ne pankki- ja muut lainat, maksettaviksi eräänntyneet takausvastuut ja vastaavat muut velkavastuut korkoineen, jotka on otettu tai ovat syntyneet ennen 15 päivää lokakuuta 1999 ja jotka ovat kiistattomia tai lainvoimaisella tuomiolla maksettaviksi määrättyjä.

4 §

Velkojen osittaista anteeksiantoa on anottava 2.1.2000 ja 31.12.2000 välisenä aikana kirjallisella hakemuksella Armahduslautakunnalta, joka tekee anteeksiantopäätöksen.

5 §

Armahduslautakunnassa on puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä kolme jäsentä ja kullakin henkilökohtainen varahenkilö. Valtioneuvosto määrää Armahduslautakuntaan puheen-

johtajan, joka tulee olla vahvaa sosiaalieettistä asiantuntemusta ja yhteiskunnallista riippumattomuutta edustava ja laajaa kansalaisten luottamusta nauttiva henkilö. Varapuheenjohtajan ja jäsenet sekä varajäsenet valtioneuvosto määrää sosiaali- ja terveysministeriön, oikeusministeriön, valtiovarainministeriön sekä ylivelkaantuneiden järjestöjen esittämistä henkilöistä.

Armahduslautakuntaan kuuluvat toimivat tuomarin vastuulla. Lautakunta on päätösvaltainen puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan sekä vähintään kahden jäsenen läsnä ollessa.

6 §

Velkoja anteeksi annettaessa ensimmäiseksi annetaan anteeksi ne velat ja korot, joissa velkojana on valtio, kunta, muu julkisyhteisö tai julkinen liikelaitos tai yhteisö, toiseksi ne, joissa velkojana on pankki tai muu rahoitus- tai vakuutuslaitos ja kolmanneksi ne, joissa velkojana on luonnollinen henkilö.

Velkojen osittaisessa anteeksiannossa noudatetaan kansalaisten kesken ehdotonta tasapuolisuutta, oikeudenmukaisuutta ja kohtuullisuutta. Tarkemmat määräykset annetaan asetuksella.

7 §

Suomen valtio korvaa velkojille tämän lain mukaisesta anteeksiannosta aiheutuneita menetyksiä, mikäli on osoitettavissa, että nämä tosiasiassa kärsivät anteeksiannon johdosta menetyksiä. Mahdollisista korvauksista päättää valtiovarainministeriö.

8 §

Tämän lain mukaisen anteeksiannon väärinkäytöstä tuomitaan rikoslain 36 luvun mukainen rangaistus.

9 §

Armahduslautakunnan 4 §:n mukaiseen päätökseen ja valtiovarainministeriön 7 §:n mukai-

seen päätökseen haetaan muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen noudattaen, mitä muutoksenhausta hallintolainkäyttölaissa (586/1996) on säädetty.

10 §
Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 2000.

Helsingissä 28 päivänä lokakuuta 1999

Risto Kuisma /rem
Esa Lahtela /sd
Marja-Leena Kemppainen /skl
Päivi Räsänen /skl
Raimo Vistbacka /ps
Markku Laukkanen /kesk
Sakari Smeds /skl
Marjaana Koskinen /sd
Seppo Lahtela /kesk
Kari Uotila /vas
Markku Markkula /kok
Jaakko Laakso /vas
Marjatta Stenius-Kaukonen /vas
Veijo Puhjo /vas
Tero Mölsä /kesk
Juha Rehula /kesk
Leea Hiltunen /skl

Toimi Kankaanniemi /skl
Kyösti Karjula /kesk
Seppo Kanerva /kok
Ismo Seivästö / skl
Sulo Aittoniemi /alk
Mikko Immonen /vas
Lauri Oinonen /kesk
Pentti Tiusanen /vas
Merikukka Forsius /vihr
Klaus Bremer /r
Osmo Puhakka /kesk
Tuija Nurmi /kok
Annika Lapintie /vas
Anne Huotari /vas
Eero Lämsä /kesk
Kalevi Olin /sd